

ԸՆԴԵՄ ԽԵՂՋԱՄԱՀՈԼԹՅԱՆ

Թեե նախորդիկ խոսացել է Աերկա հոդվածը նվիրել այստես կոչված «Զանգեզուրի միջանցի» հիմնահարցին՝ ռուս-ուկրաինական ղատեազմով սկսված աշխարհապատճենական նոր բաժանումների հեռանկարի լույսի ներփակումը, սակայն Արցախին ու արցախահայությանը սղանացող խեղանամահությունը, իշխանական ցանակների, ներառյալ անվանգության մարմինների ներկայացուցիչների անհոգ ու թերեւամիտ վերաբերմունքը սիհում է առաջնահերթ կարող անդրադառնալ այդ օրախանդրին:

9-րդ օրն է արդեն, որ Արցախը զկված է զազմանակարարությամբ: 8-րդ օրն է, որ Ասկերանի շրջանի Խրամորք, Փառուլու և հարակից գյուղերը թշնամին ականանետային եւ այլ զինատեսակներով կրակահերթի տակ է դահում, մեր ազգաբանակչությանը արգելելով գյուղատեսական աշխատանի դրւու գալ, Երեխաներին՝ դղրոց գնալ, Վերջապես՝ կենսագործունեությունը շարունակել: Փասորեն, չհայտարարված եւ ամենախիս դաժամիջոցներն են կիրառվում հայության դեմ անարգել եւ անդասիծ: Նորակը՝ դարձից էլ դարձ: Արցախի մնացած մասից էլ փոխեցնել, բռնագաղթի ենթարկել 100 հազար հայերին՝ շարունակելով 100-ամյա նույն խաղաքականությունը, որից ծնունդ է առել Արցախյան ընդդեմը, գոյադարձան ու ազատամարտը, միջազգային բնորոշումը՝ Լեռնային Ղարաբաղի կոնֆլիկտը իր սարքեր դրսություններով ու զարգացումներով:

Իրենի այս կացության մեջ տարօրինակը մեր՝ լեռություն եւ ժողովուրդ, հակազդեցությունն է, ավելի ծիծ՝ հակազդեցության գրեթե խոյառ բացակայությունը։ Այս, խոսում ենք, բարձրաձայնում ու բողոքում, սակայն գործը, բաղաբական, դիվանագիտական դիմադրությունը, էլ չխստելով ռազմականի մասին, չկա մեր կողմից, եւ մի ավելորդ անգամ հույսներս դնում ենք տեղի մեր ազգակիցների դիմացկունության, հողին կառչած մնալու նրանց բնագդի վրա։

Խաղաղես, ի՞նչ ենք անում անհատաբար թե հավաքականորեն: Ընդդիմությունը ամենահետև ուղին է գտել՝ անխնա բնադրատում է իշխանություններին՝ Հայաստանի Հանրապետության թե Արցախի, կանխավ գիտենալով, որ հատկապես Նիկոլ Փաշինյանի իշխանությունը ոչինչ, մեղմ ասած, չի անելու: Ի սկզբանե նա, իշխանությունը, իրեն ձեւացրել է խոլ, համը եւ կոյր: Նա, իր, ավելի կարեւոր գործով է զքաղված՝ Ալեքսի հետ խաղաղության դայմանագիր է ղատրասվում կննել եւ Զավուօջովով հետ նոր դարաւեցան է բացում: «Խաղաղության դարաւեցան», որը Թուրքիայի հարեւան որեւէ երկիր չի էլ մտածում, չի էլ ցանկանում բացել: Մեր իշխանությունը նոյնիսկ չի օգտագործում նման դեմքերի համար ամենահասարակ տրոյկը՝ Հայաստան-Թուրքիա կամ Երևան-Բաքու խոսակցությունները կընդմիջվեն այնքան ժամանակ, որին դեռ աղրեճանցիք չեն դադարեցրել ուսնձգությունները մեր սահմաններին, մեր բոլոր սահմաններին՝ Հայաստան թե Արցախ, որին դեռ շարունակում են արցախահայությանը զրկված դահել կենսաաղափառվան տարրական միջոցներից: Նոյնիսկ այն անձը, որը դեռ նոր երդում է սկել ի ղաւառնե Երաշխավորը լինելու երկիր ու ժողովրդի անդրությանը, ի ղաւասխան լրագրողների հարցին, թե ի՞նչ կասի թշնամական կրակոցների մասին, ղաւասխանում է՝ «հետ ի՞նչ», այսինքն, անզերեն թարգմանաբար՝ So What? Մինչ մի ուրիշ ղաւառնյա, դարձյալ բարձրասիժան, բացարում է, կարծե՛ ավանակներին, թե գիտե՞մ, մի անի օր առաջ շատ ցուրտ է, աղրեճանցիք լիւ էին «իրենց» դիրերը, իսկ իինա, օրերի տափանալուն հետ... եւն, եւն:

Ես գիտեմ, թե Նկողի Փաշինյանն ու իր 40 իշխանավորները ինչու են խուսափու իրականությունը խոստվանելուց: Նրանք ճգնում են հավատացնել, անուուծ միայն իրենի իրենց, թե «Խաղաղության դարաւորան» ծրագիրը Մեծ Առաջնորդի հանձնարի արզակին է եւ ոչ թե, ինչու ոմանք են դնդում, այդ թվում ես, հայ ժողովրդի ու Յայոց մետության թշնամիների սարգած:

Իրավական պահանջման մեջ առաջարկությունը բարեհանդիսական է առաջարկությունը՝ ուղարկելու համար առաջարկությունը բարեհանդիսական է առաջարկությունը:

Արդարեւ, «խաղաղապահ» բառը, միջազգային բնորոշմամբ, ի տարբերություն «խաղաղարար» եղրույթի, ենթադրում է հականար կողմերի միջև գոյություն ունեցնելու համաձայնեցված խաղաղությունը դահլիճնելու, հսկելու, խախտումները կանխելու եւ արգելելու առավելություն։ Ներկա դրությանք այդ առավելությունը կատարվում է մասամբ, այսինքն՝ արցախահայության ջարդ բույլ չտալու մասով միայն, ենոր տօնություն։ Մինչդեռ սովորական այլինքները, ատելավառ գործողությունները, ռմբակոծումները, կենսագործունեության միջոցներից ազգաբնակչությանը զրկելու եւ նրան բռնագաղթի ենթակելու գործողությունները չեն կարող կոչել այլ բան, քան թենամանի եւ դանդաղ դատերազմ՝ բացառապես մի կողմից մյուս կողմի նկատմամբ։ Քետեւաքար դեմք է վերասահմանել 2020 նոյեմբերի 9-ի ժյուրահոչչակ համաձայնության համադատասխան կետը եւ Արցախում ռուսական զորագնդի առավելությունը՝ «խաղաղապահից» վերածել «խաղաղարարի»։ Թող չափսի, թե ներկա դահին, ռուսուկրախինական դատերազմի այս դայնաններում, երբ Սովորական առավել քան զբաղված է Կովկասում իր դեմ նոր ճակաս հարդարել բույլ չտալու մասհոգությամբ, նման փոփոխություն կատարեն անհինար է։

Ոչ, ինաւազու է, եթե համաժողովրդային կամ դրսեւորեն եւ ցուցարարական ըուր միջոգներով համազարին տահանց ներկայացնեն:

Աղրթեցանական կործանիչներ Ուկրաինայում

Պատերազմի ընթացքում ուկրաինական «Ավիացիայի վերանորդման Լվովյա ղետական գրեատանում» ռմբակոծնա հետևանո՞վ օւրից դրւու Են Եկել Վերա նորդման Ենթարկված Աղրթեցանի ռած մաօդային ուժերին դատկանող ՄԻԳ-21 կործանիչներ: Սակայն, ՏԵՂԵԿԱՎՈՒԹՅՈՒՆ Akit» լրատվական գործակալությանը հղու թ, ռմբակոծման Ենթարկված աղրթեց մասին ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆ չի հաղորդում: Իր Ուկրաինան Բարվին զինամթերք ու ֆոսֆ վարական գործոններներից է:

**Միրզոյան-Չավուտողլու հանդիպումը
եղել է «վերին ասիհճանի արդյունավետ
եւ կառուցողական»**

Սակայն Խորթիան չի հրաժարվում Հայաստանին
առնչվող խնդիրները Աղրքեցանի ու Սուկվայի հետ
լուծելու գայթակղությունից

ՀԱԿՈԲ ԶԱՔՐՅԱՆ

Sonırfaqtı

Սարի 11-13-ն Ամբալիայում հրավիրվեց
դիվանագիտական 2-րդ ֆորումը, որին մաս
նակցել են դեսությունների եւ կառավարու-
թյունների 20 ղեկավար, այդ թվում ՆԱՏՕ-ի
զիսավոր քարտուղար Յենս Ստոլտեները, ա-
վելի բան 70 նախարար, 50-ի չափ միջազ-
գային կազմակերպությունների ներկայացու-
ցիչ, 785 լրագրող, 200-ը՝ արտասահմանյան
Մասնակիցների ընդհանուր թիվը 2 հազա-
ր 500 է եղել:

Ֆորումի Վրա իր կնիքն է Թողել Ուկրաինայի զգմաժամբը: Թերեւս դրանով է բացատրվուա Սոլլենբերգի ճամանակությունը ֆորումին ինչուս նաև Թուրքիայի արտօնքնախարա

Մելութ Զավուօսողի նախաձեռնությամբ կազմակերպված եռակողմ հանդիդումը՝ մասնակցությամբ ՌԴ եւ Ռուսականայի արտգործնախարարներ Սերգեյ Լավրովի եւ Դմիտր Կովեկայի: Խանդիդումը, ինչուս ենթադրվում էր, ռուսական կողմի կոչ դիրքուունան տասնարու որեւէ արուունի հսկեա:

Անթափայի ֆորումին մասնակցել է նաև ՀՀ արտօնության աշխարհական կազմակերպությունը՝ ունենալով առանձին հանդիլում թուրք պատճենակցի հետ։ Թուրքական մամուլի վկայությամբ նարդի 12-ի Միջզույն-Զավու-սողլու հանդիլումը տեսել է կես ժամ։ Ի դեմ՝ Մեծինի ժողովուրդների դեմոկրատական կուսակցության դատարանը, մեր հայրե-նակից **Կարռ Փայլանը** սոցցանցում հաղոր-դագրությամբ ողջունել է Միջզույն-Զավուսողլու հանդիլումը։

Սովորենք ՁելԵսսկուց, ևա վերապրողի Ժառանգ է ԵԼ զիտե, որ զիհը դահիճը չ

ԱՆԱՐԻՏ ՀՈՎԱԵՓՅԱՆ

Երեկ՝ մարտի 17-ի առավոտյան, Ուկրաինայի նախագահ **Զելենսկին** իհ ուշացումունքի ունեցավ առցանց միանալ Բունդեսպագում նրա 10 րողեանոց ելույթին սպասությամբ ազգային հրավիրած նիստին: Կայուն դիմումը տեխնիկանան դաշտաներով էր մոտակայքում դայթուն եր որոտացել, եւ Զելենսկին մի իհ սպասեցնել սկեց, բայց ինչ պատճեն նման դարագաներում է լինում, շատ ծանոթ սցենարի համաձայն, անքոխահաճախ առաջնորդն «այսպես սպասեցնելով» միայն գուցե թերոսի իր վարկն է վերահաստատելու ամփոփությունը, ովք գիտե... Բունդեսպագի դաշտանական վորություն նրան տեսնելուն դես հոսնկայս ծառահաստիքն:

փահարեցին։
ԶԵԼԵՆՍԿՈՒ ՏԵՍԱԿԱՄԻ ՈՒԾՈՅԱԼԾ ԷԼ ԿԱՐ
ԳՈՎԱՅՆՈՒ ԱՅԴ ԵՐԿՐԻՆ զգալ է ՏԱԼԻՆ Է, ԹԵ ՄԻ
ՕՐ ԴԱՌԵԼՎԱՆԾ ՓԱՅԺԱՎԱԾ ԱՎԱՆԴՈՎԵՐ
ԿԱՐՈՂ Է ԽԱԲԱՏՎԵԼ։ ՄԻՆՉ ԶԵԼԵՆՍԿԻՆ ԵԼՈՎԵ
ԿՈՒՆԵՆԱՐ, ԲՈՂԱՆԵԽԱՔԻ ՎԻԼԻՄՈՆԱԿ, ԿԱ
ԲԱԿԱՆԵՔ ԱՊԱՎԱՐՈՒԱԲ ԱԲՐՈՎԱԾ ԽԱՏՏԵ

Գյորինգ-Էվարդը բնադրատեղով Ռուսաստանի հարձակումը, Գերմանիայի համերաշխությունը հայսմեց ԿիԵՎԻՆ: Պուտինը Ուկրաինայի դեմ սանձազերծած դատեազնով «մեր խաղաղության վրա էլ հարձակում գործեց», ըստանելեա Բունիեսթաօի լիրկիստինալ:

ՅԱԿՈԲ ՄԻՔԱՅԵԼԻ

Գտայի ո՞ւր

Մարդկութեան դամնութիւնը երկագունդի վրայ իր գոյութեան առաջին օրէն իսկ կաղուած եղած է անցնամք բարեփոխումներու հետ։ Կեանիք աւելի հեօտացնելու, դիւրացնելու, աւելի ասնելի դարձնելու դայլարով։ ասոր համար այն մարդկային ուղեղը յայտնաբերումներ կատարած է, գիւտեր, որոնք օգնած են, որ այդ նպատակը իրականութիւն դառնայ։ Քարը երկարով փոխարինած են, բարյարձ՝ հիլակը, հիլակը ընակով, ընակը տունով, տունը՝ ժենով ու օժեղ առանձնատունով։ Հազարամեկակներու ընթացին մարդը հասած է այսօրուան բարօր կեանին հազարումեկ տեսակ գիւտերու ընորհի, աշարժասակ դժուարութիւններ հարթելով ու միաժամանակ օօտականին ու հաճելիին հասնելով։

Այս օքազավորությունը համապատասխան է առաջիկ գործադրությանը:

Ականատեսներն են այս ճողորակի ճարդկային անշափելի կարողութեանց, ուր աշխարհ նը ամբողջ տուփիկի նը մէջ ամփոփուած գրադան է իւրաքանչիւթիւ: Ճեռախօս, նաճակատուփ, գրադարան, ֆիլմադարան, բառարան, լուսանկարչական մեթենայ, ժամացոյց, օրացոյց, ջերմաչափեւ նման շարֆ նը գործարեներ, որոնց իւրաքանչիւրը առանձին սարֆ նը կը դահանջէր անցեալին: Իհիմա այդ բոլորը ճարդու գրադանին մէջ:

Այսպէս է՝ գիտերն ու հնարքերը կանց չեն առներ, այնան ատեն, որ ճարդուն երեւակայութիւնը սահման չի ճանչնա: Այն, երեւակայութիւն, անսահման աշխարհ նը միտերու, որով կրնան ճարմին առնել եւ իրական դարնա: Դա չէ ճարդ արարածը, իսկապէս հրաց, իր անսահման կարողութիւններով, գիտելիքներով, զգացումներով, յուղումներով, ձգումներով...

STOP. Վայրկեան մը, խանդավառութիւնս յորդեցաւ, հանգի՞ս: Ու մէջէս ծայն մը տօնջաց՝ իսկ այդ «հրաց»ը երբ «հրէց» կը դառնայ... այդ մասին ողիշի չակնարկե՞ս: Դրացը հրեցակներուն կատապծն է, հասա՞ետ հրեցաւն հրէց լերածո՞ի:

Դաստիարակության մեջ պահպանական գործությունները կազմում են առաջարկային գործությունները:

Ինչո՞ւ թագնելի իրականութիւնը, որքան ալ ցաւալի ըլլայ, ինչո՞ւ չղատրել դպալարն ու ժահրդորուս չքափել: Այն, վերեւ յիշուած բոլոր գիտերում եւ Շորարարութիւններում դատ եղած են նաև գեղերն ու զինուրները, զինամքերն ու քանակները, անդադար կատարելագործուելով, յանուն իննապահաւանութեան, եւ անօնւած անունով յարձակումներու, սղաննութիւններու, բանդամներու եւ աւերներու...Անօնւած իննապահաւանութեան համար ստեղծուածներ՝ ստեղծողին համար բարի եղած են, մինչ անոնց քերակին համար՝ աշրի:

Ահա՝ աշխարհի վրայ վերջ չունեցող դատարակմները: Բոլորն ալ արդարութեան անունով մարտի կը դիմեն, մինչ իսկական զոհը արդարութիւնը կ'ըլլայ: Եթէ, կարի կա՞յ վերյիշելու ասոյքը թէ նողատակը կարդարացնէ միջոցները: Ու դատարակմներն կը շարունակուին:

Ինչ արդարացուցիչ դաշտան այ լունենան յարձակում գործողները, եր տուժող կըլլայ անմեղ ժողովուրդ, դասաղարտելի՞ է: Մեր աչերուն առջեւն է անէն օր ու վայրկեան Ուրախնայի բնակչութեան տեղահանութիւնն ու տանջանեները: Եթէ չլուծուած հարցեր ունին երկու դետութիւնները, ինչո՞ւ չեն կրնար թիրախաւորել միայն բանակն ու գինուռական կեղրնները, ինչո՞ւ ժողովուրդը դիմի վճարէ երկու դետութիւններու քօնամանին գինը: Խաղաղ ապրող մարդիկ, դդրոցական երախաներ, գիրկի մէջ նորածիններ կիած ծերունիներ, ինչո՞ւ դիմի տեղահան ըլլան Ուրախնայի դետութիւնը մեր 44-օրեայ դաստ-

րազմի ընթացին օգնած է ազերիներուն, դեռևս թիւնը, ոչ ժողովուրդը, եւ չեմ կրնար ուրախանալ անմեղ մարդոց գողգոթան տեսնելով:

21-րդ դարուն մէջ, հրաւայիներու հասնող գիւտերուն զուգահեռ, զիրաւ փացացնէլ, աշրիներուն ընթացին կազմաւորուած ժեղութիւններ՝ կայու գոյք, ճարմին ու միշտ հողին հաւասարեցնէլ:

Կը դատապարտեմ ամբողջ սրով։ Ու կը մտածեմ առաջաւագութեան մասին։

Թիկամասակը ու Ի-Պակը ամ զգութամայան ար աւ լ օրակարգային հարցերը

ԳՐԻԳՈՐ ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ

Prušuqts

Սարի 15-ին Մոսկվայում կայացավ հեղափոխությունը՝ Ազգային ժողովի համար պատճենաբառը կոչվել է «Համար Ազգային ժողով»։ Այս ժողովը առաջին անգամ ընդունել է Հայաստանի Հանրապետության համար պատճենաբառը՝ առաջարկելով այն անձնագիրը՝ որը պահպանվելու համար առաջարկել է Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությունը։ Այս ժողովը առաջին անգամ ընդունել է Հայաստանի Հանրապետության համար պատճենաբառը՝ առաջարկելով այն անձնագիրը՝ որը պահպանվելու համար առաջարկել է Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությունը։

Ինչըս մամուլը է տեղեկացրել նախորդ շաքար նախարա Լավրովը ԱՄՆ-ից գրավու երաշխիներ էր դա հանցել, որ ուկրաինական ճգնաժամի կաղակցությամբ ՈՂ-ի նկատմամբ սահմանված դաշտամիջոցները բացասաբար չեն անդրադառնա ՀԳԴ-ով նախատեսված առեւտրանեսական ու ներդրումային ռեժիմի վրա, եւ հոյս էր հայսմել, որ ընթացիկ ճգնաժամի դաշտառու ՀԳԴ-ի բանակցային գործընթացի հասցված իննդրիները չեն վնասի Ռուսաստանի ազգային շահերին:

Այդ կաղապարույթամբ Իրանում հնչեցին խիս բնադրական խոսքեր առաջն, որ Ոտասաւանը ՀԳԴ-ի վերագրության ժամանակաշրջանում նոր խոչընթացներ է հարուցում, այդ գործելակերպը համարվում է Իրանի ներքին գործերին Ոտասաւանի միջամտության նոր դրսերրում։ Սակայն ԻԻԿ ԱԳՆ խոսնակ Խարիբ զադեն մարտի 14-ի մամուլի ասովիսից հետո առաջնանակ Ոտասաւանի գործելակերպը

որ, խոսնակի վերադարձման պարագայության մասին՝ «մինչ այսօր» համարել է «կառուցղողական» խոսքը՝ պատճենաբանելով այս պատճենի առաջնահատական ազդեցությունը:

Չնայած «Ամերիկայի Զայն»-ի պարսկերեն բաժնի տեղեկությունների համաձայն, Կաչնոցնո՞ր մերժել Մոսկվայի դահանջն ու դարձարանել, թե Մոսկվան չի կարող Ուկրաինայի նկատմամբ գործադրած ազգային դաշտավայր է առաջնային դաշտավայրում գործող կառավագել Վիեննայում ընթացող բանակցությունների հետ սակայն «Խնտերֆախն»-ը, վկայակող լոկ երկու արտօնութեանիարամերի համատեղ մամուլի ասուլիսի ժամանակակից արտասահմանական առողջապահության մասին կառավագել է, որ Ուկրաստանը ԱՍԽ-ի սացել է անհրաժեշտ երաշխիքները և համոզված է, որ դաշտամիջոցները բացասաբար չեն անդրադառնալու ԴԳԾ-ով դաշտամավորված ռուս-իրանական համագործակցության վրա

Հավելենի, որ նոյն «Ամերիկայի Զայն»-ի դարսակերտն բաժնի փոխանցմանը, Ֆրանսիան, Իտալիան ու Գերմանիան, համատեղ հայտարարությանը նույնանութեա զգուշացրել են Ռուսաստանին, որ իրահ հետ Համատեղ գործողությունների համադարձիքական ժագոռով (ՀԳԴԾ) նախատեսված առեւտրանսենսական ու ներդրումային համագործակցության մասին Ռուսաստանի դահանջը կարող է ծախորել Վեհեննայի բանակառությունները:

Ավելին, ամերիկյան «Ուոլ Սթրիթ Ջունին» օրաթերթի փոխանցմանը ԱՄՆ կառավարության բաժնասիժան մի դաշտոնյա նույն է, որ Կաչնոցտոնը Մոնկվային գգուացրել է մեկ ժամանակ ժամկետում հրաժարվել ներկայացրած դահանջից, հակառակ դեմքում, ԱՄՆ-ը կաշխատի հարցի այլընտանիքին լուծում գտնել, որոնց թվում կարող է դիմումը նաև հրանի հետ ժամանակավոր համաձայնության գալու տարրերը:

Միրզոյան-Չավուտօղլու հանդիպումը եղել է «Վերին ասիճանի արդյունավետ և կառուցողական»

☞ 1 Դրա ավարտին երկու նախարարները ժեղապարհ ունեցան լրագրողների հետ։ Քանի դրույթը լայն տարածքաշնորհ բռնընթաց ժամանակում տևած է եղած է առաջարկությունների հաջողակացում և կայունացնելու համար։

լավագության համար առաջինը է լայա արձագան զսավ բուրվական մանու- լում, իսկ հեռուստատեսությունները, ընդհատելով ընթացիկ հաղորդումները, ուղիղ եթերում հեռաշաճակեցին Հայաս- տանի եւ Թուրքիայի արտօնության մասին դաշտական մասին դաշտակա- նումները: **Զավուրովուն** հանդիդու- մը բնութագրեց «վերին ասիհամի ար- դյունավետ եւ կարուցողական», աղա ասաց, որ զամի են գործադրում Հարա- վային Կովկասի խաղաղության եւ կա- յունության համար, Թուրքիայի եւ Հա- յաստանի միջեւ ծավալվող բանակցու- թյուններից եւ նորմալացման գործըն- թացից գոր է նաև Ադրբեյջանը, որն ա- ջակցում է գործընթացը: Վեցում նա մատնանեց: «Նորմալացման գործըն- թացը շարունակելու են առանց որեւէ նահապահմանի»:

Հանդիդան ճասին գրեթե նույն բնույթի հայտարարություններ արեց ՀՀ արքորդնախարա Միրզյանը, ինչ Զավուուղում: Նա հրավերի համար օնորհակալություն հայտնեց Զավուուղուին, հավելելով՝ «Կարծում եմ հրավերը բավկանին դրականը ուղերձ էր, եւ անհրաժեշտ եմ համարում դրական կերպով արձագանել այդ ուղերձին: Մեր հանդիդան ընթացքում վերահստակել ենք երկու կողմի դատասականությունը՝ շարունակել կարգավորման գործընթացը՝ հարաբերությունների հաստատման եւ սահմանների բացման նոյատակով՝ առանց որեւէ նախաղայնանի»: Նա միաժամանակ նույն, որ Հայաստանի եւ Թուրքիայի ներկայացուցիչներն աշխատում են այդ ուղղությամբ եւ հոյս հայտնեց մոտ ադագյալու համեմ դրական արդյունք-

Տախանը լինելու է բոլորի օգիսն: Անհաղղադրտ է սկսել դրան: Բանակցությունների սկզբնավորումն անգամ հետինին դրական բարձր է:

Չափուողը կամ հանդիդել է նաեւ Բայրամովին, սակայն այդ հանդիդան մասին նյութերը համացանցում չգիտես ինչու անհասանելի են կամ դաշտամասված չեն, ներառյալ Թուրքիայի արտգործնախարության կայրը՝ Սակայն մարտի 10-ին Բայրամովին Աթբալիայում հանդիդել է նաեւ Լավորվը: Թուրքական լրատվամիջոցների փոխանցմանը ՌԴ արտգործնախարարությունը դրա առնչությամբ տարածել է հաղորդագրություն, ըստ դրա՝ Լավորվն ու Բայրամովը բնարկել են Ադրբեյջանի եւ Ղայաստանի միջեւ սահմանագատման գործընթացի սկզբնավորմանը եւ տարածաշրջանում և նետական ու հաղորդակցության ուղիների աղաւագիակմանն առչվող խնդիրներ, աղաւ կողմերը մնեն են փոխանակել 3+3 ձեւաչափով՝ Ղարավային Կովկասում հանագործակցության դլաւֆորմի 2-րդ հանդիդումը ուժափության մեջ մտնելու պահին անցկացնելու ժողովը եւ այդ հարցում երես են հասկաւածիք:

հարցուս եղի և հանպարորդ։
Ինչպես երեւում է, Թուրքիան դեռևս
չի հրաժարվել Հայաստանին եւ Արցա-
խին առնչվող խնդիրները, այդ թվում
նաև նորմայացման գործընթացը։
Մոսկվայի միջոցով կարգավորելու
գայթակղությունից։ Ինչո՞ւ հրաժա-
վել, եթե ՌԴ նախագահ Վլադիմիր
Պուտինը Լեռնային Ղարաբաղը հա-
մարում է «բնիկ ադրբեջանական տա-
րածք», մտավոր համանդամի տեղ
դնելով հայ ժողովրդին, իսկ Հայա-
ստանը կրկնակի ցեղասպանության են-
թարկելու մտադրության մասին ի լուր
աշխարհի հայտարարող Երդողանին

ԵՐԿԱՆԴ ԱՇԱՏՅԱՆ

በኢትዮጵያ, በዚህ

Մենք, հայեր, շատ անգամ եւ-
րողական կամ արեւնյան ար-
ժեները բնութագրում են սար-
կազի արտահայտություններով
Եւ դրա համար, իհարկե, որուա-
կի դաշտառներ ունեն: Խոսս
մասնավորապես Նախիջեւանի
Զուլֆայի ցըանում արրեջա-
նական զինուժի կողմից հազա-
րավոր հայկական խաչքարերի
ոչնչացման մասին է: Դամա-
խարհային կազմակերպություն-
ները եւ ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ն մասնա-
վորապես չարձագանեցին հայ-
կական եւ զանազան այլ հա-
կուրային կազմակերպություն-
ների բարձրացրած բողոքին:
Նրանք նույնիսկ բննարկման չդ-
րեգին այդ հարցը:

Այժմ, եր Եվրոպան վերջա-
ղիս գործի է անցել, թեև ուշա-
ցումով, մենք կարող ենք վերա-
նայել Եվրոպական այդ արժեք-
ների մեր ընկալումները եւ ոռ-
շակի աշխատանք տանելով վե-
րածել դրանք բաղաբական գոր-
ծննների:

ღաղավականությունը հիմնաված է շահի վրա, եւ այդ տևակետից Եվրոպան բազում դաշտաներ ունի դաշտամանելու Աղրեջանին, երբ Վերջինս դաշտասականություն է հայսնել գագ ճամակարարելու Եվրոպային այն հերթում, երբ ուկրաինական դաշտերազմի հետեւանով ընդիհանվի ռուսական զագի հնարք: Այսուես որ, նաև մենք դեմք է գնահատեն Եվրոպուրիդարանի սկզբունքային դիրքորոշումը, նախքան նրա Վերջեր կայացրած որոշման կոնտեսին ու դրա ազդեցության անորադաշնայու:

Սարի 10-ին Եվրոխորհրդարանը, իրոք, ընդունեց շշաղարձային մի բանաձեռ Ղարաբաղում հայկական մշակութային ժառանգության ոչնչացման վերաբերությամբ:

Կողմ բվեարկողների ջախջախից մեծամասնության փաստը վկայում է այն մասին, թե որքա-

Աղրբեջանը անդառնալիորեն խորտակել է կրօնական եւ ճշակութային ժառանգության կառուցմեր, նաևնավորացես Նախիջեանի հմբնավլար հանրապետությունում, որտեղ 89 հայկական եկեղեցիներ, 20 հազար գերեզմաններ եւ ավելի բան 5 հազար տաղանաբարեր հիմնահարակ ոչնչացվել են: Ի դեռ, այստեղ անհրաժեշտ է նույն, որ Նախիջեանում ծնված դատարքան **Արգամ Այվազյանը** գաղտնաբար նկարահանել է, հետազոտել, ուսումնասիրել եւ վավերացրել է աղրբեջանցիների այդ բայխայիշ գործողությունները եւ հրաշարակու ամրոց օռնությանը:

Աետել միջազգային կառույցներին՝ արգելելով նրանց նույն իրենց բանդած սարածներ:

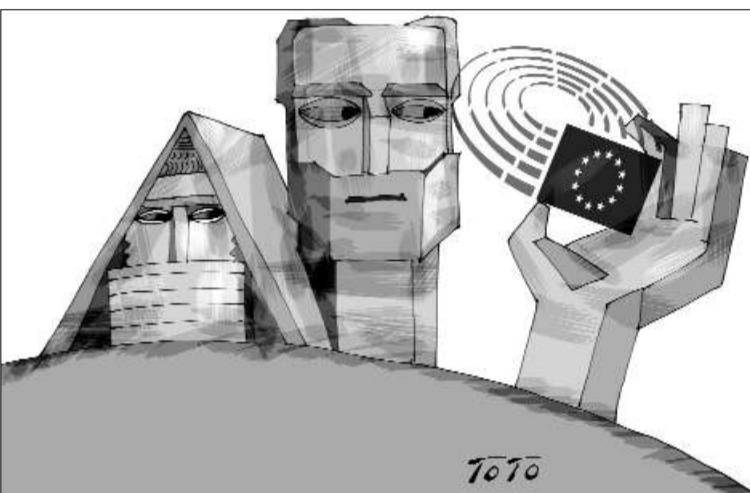
Հայաստանի մշակութային ժառանգության իննուրբյունը ոչնչացնելու սղանալիքը անմիջականորեն առնչվում է այդ վայրերում հայերի ֆիզիկական ներկայության հետ: 2021-ի դեկտեմբերի 7-ին, Արդարադատության միջազգային դատարանը որոշում կայացրեց, որն իր էությամբ ուղղված էր Հայաստանին եւ Ադրբեյջանին, բայց ոչ մի նույն չէր կատարում վերջինիս քարբառուական գործողությունների նախն, վախենալով, որ անորարման մնաս Սիասազի

փորամաննությունների կյանքն
օսար մեծամասնության կազ-
մում այլևս աղափով չէր: Ուստի
արդարացված էր փորամաննու-
թյունների անջատումը կամ կազ-
մից դուրս գալը եւ վեցօնական
անկախություն ձեռք բերելը:

Սա էլ դարձյալ Ղարաբաղի հարցը հանձնում է ԵԱՀԿ-ին, որի վեջինս գրադաւած լինի Եվրոպայի ծավալվող դատարանով։ Թուրքիան և Ադրբեյջանը համաձայնեցրել են իրենց գործողությունները դաշտն դեմ աւլու համար Յայասանին, որմես զի նրանից կորզեն զիջումներ, որ բնականոն դայմաններում նա չէր համաձայնի որոշակած։

Ծրագիր Անեկայացրեց, որը գործ նականում խախտում է առանց նախադաշտմանների բանակցելու ։ Թուրքիայի դատարանականությունը: Բայուն ըստ Էնթրյան Վերջնագիր է Անեկայացնում Դայաստանին՝ ճանաչելու իր սարածեային ամբողջականությունը՝ առանց հովանու փայփայելու Ղարաբաղի բնակչության հետագա ճակատագրի Եւ Ղարաբաղի որդես առանձին միավորի ճանաչնան Վերաբերյալ: Թուրքիան Եւ Արդրեանը համաձայնեցրել են իրենց գործողությունները հետ դադիւն համար որեւէ կարգավորում էԱՀՀ-ի կողմից, որ նախատեսում է Անդրաբեն Մինչև ի

Կարո՞ղ է Եվրոխորհրդարանի բանաձեռք
համալրել ԵԱՀԿ-ի առավելությունը

հայերին եւ նրանց իրավունքներին՝ ըստ «բոլոր ժեսակի ռասասայական խորականությունները վերացնելու միջազգային հռչակագիր դրույթների»։ Այն դարտապորտնուն էր Աղրթօնակին «բռնություններից եւ մարմնական վճառվածներ հասցնելուց դաշտանել բոլոր այն մարդկանց, որոնք գերեվարվել են կամ կալանավորվել 2020 թվականի ռազմական հականարտության ժամանակ» եւ «աղափառվել նրանց անվտանգությունն ու իրավահավասարությունը»։

Աղրթեանցի դատապարտված
մարդասպան Ռամիլ Սաֆարո-
վի խորհրդանշական եւ հա-
կանական գործողություններն
ու հայ ռազմագերինների փաս-
տագրված տաճաններն ու ան-
մարդկային վերաբերնունից
նրանց հանդեր կասկած չեն
թողնում, որ Աղրթեանը վարում
է ասելության դետականութեան
հովանավորված խաղականու-
թյուն ընդդեմ հայերի:

Այս փաստը դեմք է առաջ-
նորդեն ճիշգագային կառուցմե-
րին եւ հասկաղես ԵԱՀԿ Մինս-
կի խնդիր համանախագահնե-
րին, հասկանալու, որ հայերի
կյանքը Վտանգված է Ադրբեյջանի
Վերահսկողության տակ գտնվող
Վայրեւում, ինչ դայնաններում
և այլ ենթակա դաշտերում:

Այս փաստի գիտակցումը դեմք է ԵԱՀԿ ՄԽ-ի համանախազահներին ստիղի Ղարաբաղի հարցում հաշվի առնել «անոնիչ անջատում» (remedial secession) կոչված միջազգային իրավունքի փոփրածանությունների համար նախատեսված անվտանգության այն նույն սկզբունքը, որն արդյունավետ կերպով օգտագործվեց Կոսովոյում, Ղարավային Սուդանում և Արեւելյան Թիմրուրում: Այդ երևներու հիմքավեճին ան-

Հյուսիսային հաշվագրության առաջին համարակալությունը: Միջազգային հասարակությունը այն եղակացությանը էր հանդել, որ

Պահը դատաւած է, բանի ԵԱՀԿ-ի եւ համաշխարհային հանրության ուժադրությունը սենոված է Ուկրաինայի վրա: ԵԱՀԿ-ի Սինակի խումքը մինչ օրս ղեղում է, որ 44-օրյա դատերազմը չի լուծել Ղարաբաղի կարգավիճակի հարցը, որը դեմք է կարգավորվի Յելսինսկիի վերջնական որոշման սկզբունքների հիման վրա: Այդ սկզբունքներն են հակամարտությունները կարգավորել խաղաղ միջոցներով եւ առանց ուժի գործադրման: Դրանք նաև կոչ են անում համատեղել աշխածային ամբողջականության եւ ինքնուրուցման իրավունքի սկզբունքները: Յայլական դիվանագիտության համար լրաց խնդիր է կարողանալ միակցել «անՎասանգության նորատակով անջատվելու» եւ ինքնուրուցման իրավունք ձեռք բերելու սկզբունքները:

Մինչ Եվրոխռհղբանի բանաձելը իր ճանապարհն էր հարթում դիվանագիտական ոլորտներում, Հայաստան ու Թուրքիան բանակցում էին դիվանագիտական հարաբերություններում հաստատելու, շօջափակումը վերացնելու եւ ճանապարհներ ու հաղորդակցության միջոցներ սահելու հարգելի ժողով:

Զնայած կողմերը սկսել են
բանակցել առանց նախադայ-
նաների՝ մէր սահ արևակում

ասամեր, որ այս սիւսակն անհյու զգութացրել էինք, որ թուրքական կողմը համաձայնեցնելու է իր գործողությունները Ադրբեջանի կառավարության հետ: Եվ այժմ տևոնում ենք, որ դա իրականություն է դարձել: Սերծեցնան բայլ իր մեջ ներառում էր թուրքական նախադաշտմաններ, որոնք ակնհայտ չէին: Բանակցությունների ընթացքում Թուրքիայի արտգործնախարար Զավիւօղլուն Ղայաստանին հորդորել էր դրական վերաբերվել Ադրբեջանի խաղաղության առաջարկին: Միաժամանակ Ադրբեջանը հիմք կետից բաղկացած

մինքի սկզբունքները: Առաջարկ-
ած այսպես կոչված «խաղա-
ության ծրագիրը» փակուղի է
անում բանակցությունները:
Ընկարան եւ Բարուն հավատա-
ած են, որ ԵԱՀԿ-ն ամբողջո-
ւին խրված է Ուկրաինայի ճգ-
աժամի մեջ, եւ ժամանակը
լատեհ է այդ կազմակերպու-
թյունը հեռու դահելու բանակ-
ությունների գործնաթագիք:

Այդուհանդերձ, կարծիք գնակն այժմ գնչվում է ԵԱՀԿ-ի առօսում, որ Վերջին դրական դատասխան է տվել Արմենյանի արցին, ասելով. «ԵԱՀԿ-ի լեռական ճամանակուղը բոլոր դատամական եւ ճշակութային ուժարձանների դահլյանումը ամարում է մեր միասնական դատասխանաւության խնդիրը: Դայլական դատամական եւ ճշակութային հուշարձանների դահլյանումը կազմակերպույան Մշական խորհրդի օրագործ է: Այս իհման վրա ԵԱՀԿ-ի Լեհաստանի նախագահությունը լիովի դաշտանում է ԵԱՀԿ-ի բոլոր կառուցների, այդ վկում նաև Մինսկի խմբի հապաղարփակ եւ տեսական խաղաղություն հաստատելու նախաւորությունը եւ գործադրած անները: Դա զգայիշուեն կրատեավի անքրող տարածաշրջանի նախանդականությունը, կայումունունն ու բարգավաճումը եւ կազմականի դատամական եւ ճշակութային բոլոր հուշարձանների ասիստանությունը»:

Միջազգային հարաբերություններում հնարավորությունները հայտնվում են ու անհետապնդ: Կազմակերպված ու իմաստուն արտադիմ գերատեսչություններն են, որ կարողանում են լիշտ ժամանակին աջազգամեծ օգսեւի ընձեռված հնարավություններ:

Ներկայության վերաբերյալ պատմությունը պահպանվել է Հայաստանի արքայության գործերի նախարարության համար, որը հիմուն ունեն Ավագորդության նշանակությունը և են համապատասխան ճշգրիտ տեղական պատմություններ ծավալաւում:

Անգլ. քարգմանեց
ՀԱԿՈՔ ԾՈՒԼՔՎՅԱՆԵ

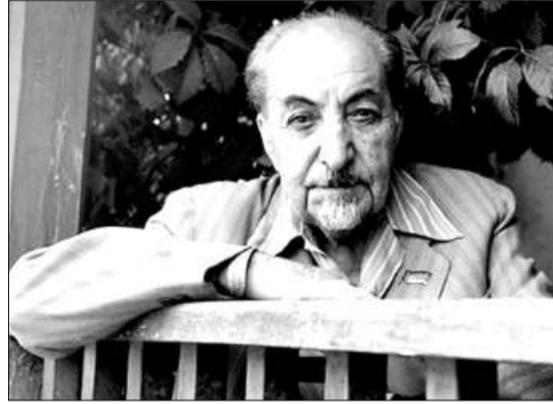
((The Armenian Mirror-Spectator))

*) Հարկ է այստեղ ընդգծել, որ
ացի Բրյուսելում ՀՀ դեսպա-
ասնից, բանաձեւի ընդունման
ործում ընորհակալ մեծ աշխա-
անի են կատարել ժողովաճա-
հիտության մեր լավագույն ներ-
այցուցիչներ՝ Դավիթ Շահ-
ազարյանը, Արմեն Առույնը
և ուրիշներ։ **Ծ.Խ.:**

Իսահակյան կիոսի

ՍԵՐ դասմուքյան դառը փորձ ունենք. Երբ աշխարհի «գլուխը խառն է», միջնադարից մեզ հետաղնորդ ու մեր հայրենիքի ծվատելու հարմար արիք որոնող թշնամին անցնում է գրծի՝ հերթական կտոր դոկտելու եւ յուրացնելու: Այսօր էլ, Երբ ընթանում է ռուս-ուկրաինական դաշտազնը, որը չնայած որու հերթումների, համաշխարհային է, մեր անքայցագակամ հարեւանաները կրկին փորձում են իմաց-որ բան դոկել մեզանից, եւ կրկին-կրկին արեւմուտիքի դրդմանը, որ անծայրածիր Ռուսաստանին ուղիղ հարվածելու փոխարեն՝ դարձյալ հարմար է գտնում մեր դարանոցն ու թուրքական յարադանը: Նրանից ռուսներին թուլացնելու համար փորձում են հարվածել հարավյան Կովկասում նրանց ամենակոր հենարանին, այսինքն՝ մենք տուժում ենք Երկու դաշճառով եւ Երկու ծեւաչափով: Առաջինն այն է, որ թուրքեր ուղղակի մեր կենսաքանական թշնա-

միներա են: Երկրորդ այս է, որ թուրքերը մեր բարեկամի (եւ դեռ հարց է մնում այս բարեկամության բուն բովանդակությունը) թշնամիների բարեկամներն են: Այսինք՝ վեցին օրերին սահմանում ենի ունեցածի համատեսում թշնամական Թուրքիային ու նրա լակոնին՝ Ադրբեյջանին դեմք է դիմարկել ոչ միայն որոշս ահաբեկիչ-զավթիչներ, այլև՝ միջազգային վարձկաներ, որոնք բացի սեփական աղտոս հիգերից, նաև երրորդ կողմի դատվերով են գործում մեր դեմ:

Այս համաեւսում սորտե մեջբերում են մեծանուն **Ավետիք Խահակյանի** նամակներից մի բանի հատված, որն գրված լինելով պատճի բան մեկ դար առաջ, այսօրվա դեմքերի դաշտառները մատնաճռում են ավելի դարզ ու հսկանայի: Այստիսով՝ Խահակյան կխոսի:

1920 թվականի մարտի 14-ին բանասեր Սիմոն Դավթյանին գրած նամակում Խաղաղականը օրուն է:

«Ուրեմն՝ նորից Զանգեզուրի տուրք դատեալավան: Անգլիան ուզում է անդայման ունենալ Զուղայի թերանք: Հնար չկա, կորած է թէ Ղարաբաղը, ո՞ւ Զանգեզուրը է ո՞ւ Ղարաբաղը»:

բաղը, թե Զանգեզուրը եւ թե Նախիջևանը:
...Դուք հավատո՞մ ե՞ւ Թուրքահայատանի ա-
զատությանը, ես դրան չեմ հավատում, իրաց
դիմի լինի, եթե ազատի: Ետակիան անվերջ զի-
նում է Մուտաֆյա Քեմալին, Ֆրանսիան գիտեն
ինչ է... Անզիան էլ մյուս կողմից Ադրբեյջանին է
զինում, խարում են մեզ: Բյուլցիկներից էլ հոյս
չկա, նրանք էլ տանըթութիս են դարձել, շաս-
մայլ են տեսնում գործեր...»: («Նախականի»,
կազմեց Արփիկ Ավետիսյան, Երեւան, ԵՊՀ
հրատ. 2016 էօ 90)

Մեկ այլ տեղում՝ «...Մեզ մնում է ռուսը... վերջիվերջ ռուս եւ թուրք բախվելու են իրաւ, Անտուլիան գրավվելու է ռուսների կողմից ուս կամ կանուխ... ֆրանկո - անգլիական նոյատակն է մուսավանաներին կանգնեցնել ռուսների դեմ, ինչուն եւ ռուսների նոյատակն է, բայց եւրյան մեջ թուրք Եվրոպային համակիր է... Անգլիան եւ Ֆրանսիան հնարիներ են մտածում թուրքին հասցնել մինչեւ Բագրի: Որևէ նրանց հաճար հազար անգամ վտանգավոր է, քան իսլամը ... Տեսնո՞ւմ ես, թե ի՞նչ է խորհում Եվրոպան. թուրքութիւնը դասնեց ստեղծել ռուսի դեմ: Եվ եթե մեր դեկապարները հասկանային այս՝ Ղաւըր կորցրանք կեն տիմ է: ՀՀՀՀ կա հռչ առ սրբնեց:

րած չէին լինի եւ 6000 հայ հողի տակ դրած...»։ Իսկ Դ. Օհանջանյանին էլ մի առիթով գրում է. «Ձեզ մատաղ, ամեն բան արեւ Ղարաբաղը, Լոռին չկորցնե՞ւ: Սերասիհա, Կեսարիա հայերին սրին բան չեն ասի, իսկ Ղարաբաղ, Սյունիի, Ղապիթ Բեկս... Անկարելի է, եւ, Վերջապես, ղարաբաղուն չի կարելի ընկերել: Մելիքների որդիները նորեն ողումներին կրերեն, թուրքերը չեն կարող նրանց ժեր լինել... Երբե՞ւ: (Նույն գրում, էջ 78)

Սովորեն Զելենսկուց, նա վերամրռող
ժառանգ է եւ զիտէ, որ զնիք դահիճը չէ

⇒ 1 Զելենսկին հիշեցրեց բազմից ակնարկածը, թե «Նյուսիսային հոսքը» դիմի կանգնեցվի, թե ո՞ւ ո՞ւ ղատերազմի նախարարու է։ Գերնանիայի, մյուս Երկրների Ուսւասամի հանդեռ տնտեսական սահմանափակումները շատ են ուշացել, բնադրառության մի ժերս էլ ուղղվեց արևուտինն, որ չի օժանդակում Ուկրանիայի ՆԱՏՕ-ին անդամակցումը։ Այնուհետև Զելենսկին անդրադապակ ռուսական հարձակման զրիերին՝ զինվորներ ու անզեն, խաղաղ բնակիչներ, ոչնչացման թիրախում ընակելի ժենիթ, հիվանդանոցներ, դրորցներ, եկեղեցներ, ամեն ինչ։ Հրթիրներով, հրետանիով։ 3 ժաքարվածք հազարավոր ուկրանացի զրիեր։ 108 երեսա Եվրոպայի կենտրոնում 2022 թվականին զրիվում է, ասաց Զելենսկին եւ այսպես ձեւակերտեց՝ «Նորից Եվրոպայում փորձ է արվում մի ողջ ժողովուրդ ոչնչացնել»։ «Երկրորդ համաշխարհային ղատերազմից հետո 80 տարի է, ինչ բարդական զործիչներն ամեն տարի կրկնում են՝ «Այլևս երեք»։ Այժմ տեսնում ենք, որ այս բարերն անարժել են»։

ԳՐԴ կանցիւր Օլափ Շոլիշն ուղղ-
ված կոչս էլ Ելույթի եղափակումը Ե-
ղավ՝ «մեր ու ձեր աշխարհների միջեւ
առկա, մեզ ձեզանից անջրդետող
դաքը բանեմք, նեցո՞ւկ եղեմ մեզ, օգ-
նեմք, դատերազմը դադարեցնեն»:

Բունդեսթագը հետմիջօրեին բարելու էր ռազմական գրծողությունների հետևանքով փետրվարի 24-ից Ուկրաինայից Գերմանիա տեղափոխված մարդկանց ճակատագրին վերաբերող հարցեր։ Հս ԳԴՐ ոսիկանության արձանագրած տվյալների, նաև թիվը 175 000 է, որ անուուծ նվազեցված է այս դարագայում, եր առաջին անգամ արտօնություն է տրված հատել ԵՄ սահմանն առանց վիզայի, սահմանային հատուկ, կանոնավոր հաշվառում չի իրականացվում։ ՄԱԿ-ի տվյալներով, արդեն 3 միլիոնից ավելի է Ուկրաինան լրած բաղադրիչների թիվը։

Օռևաստանին ուղղված բնադրա-
տություն բազմից է հնչել Գերմանիա-
յի խորհրդարանում, եւ ոչ միայն ժո-
ղովրդի ընտրյալների այդ ասյա-
նում...քաղաքական գործիչների բնա-
դատությունն, այսպէս ձեւակերպենք
սովորական բան է: Բայց բառորդ դար
այդ երկրում բնակվածիս կարծիքով,
ռուսներին ու Օռևաստանը չեն սի-
րում: Մեր որպահն, հմ մտերհ ոնկերու-

ին, դրույ ուսուցիչը... 25 տարվա հմատական գործությունն այդ երկրում առ տնօւմ է եղակացնել, որ Երկրորդ համաշխարհյան դատերազմից հետո գերմանացիները հակված են մոռանալ, թե ով է եղել հարձակվողը Մարդկանց հավաքական եւ անհատական հիշողության մեջ դրույման մի դասկեր կա՝ իրենց դարտության մասնել ուս զինվորը, որը նաեւ բռնարարել է իրենց մայրերին, կանանց աղջկաներին, որ սիմբել է իրենց բնօրուանից, հարազա բնակավայրերից գաղթել... իսկ իրեաներին սիրուն են եթե սիրեին, Գերմանիայի տարբեր վաղներում սինագոգները, դրույներ ուսիկանանական ուժեր չեն դադարի: Բայց՝ Բունդեսբաֆում միշտ հնչում է, արտօնված է հնչեցնել Շնավերաղորդի, նրա ժառանգմերի ձայնը Զելենսկին, երեկ նրա հիշեցրած «Ալես Երեբ»-ն անարժեի բառակոյն դարձել» ձեւակերպումը հնչում Բունդեսբաֆում: Այս դեմքում զինադարձն է ուղղված դահճին, որովով չտա, որ նոր մեկը դահճի դաշնական Սյուս կողմից՝ «Դայաստանն ուզում է Ադրենադի հետ խաղաղության դայմանագիր կնիւթել»: Նշյալ վերնացրով լրասվություն գերմանագիր լրահանում, բնական է, այս օրերին դիտահանդիդի: ԶԼՍ-ները վկայակոչուեն Դայաստանի արտգործնախարարության տրամադրած տեղեկատվությունը համադրում Ադրենադի համադատասխան կառույցի մատուցածք, ու եվրոպացի, մեր աշխարհից հետո գտնվող ընթերցողի համար ստեղծուայն տողավորությունը, թե ամեն բարությունը է: «Դարավային Կովկասությունը ու ուսուցչությունը կազմուած է 1,5 տարի անց Դայաստան ձօւրում է հայուսուրացն տասնամական

զիր կմետը թշնամացած Աղրբեջանի հետ»: Լրավության հենց առաջին տողն է, որ բաղում ենք ավստրիական բոլս 24 հեռուստաալիի կայտչոց, մարտի 14-ի լրահոսից: «ԵՍՐԿ Մինսկի խմբին առաջարկվել է քանակություններ կազմակերպել, հաղորդում է նոյն կայքը՝ հենքելով ԴՌ արտօրժմախարարության երկուարթի օրը՝ մարտի 14-ին Երևանում հրապարակած հաղորդագրությանը հավելելով, որ այն Աղրբեջանի 5 կետից բաղկացած առաջարկների արձագանքն է: «Աղրբեջանի ԱԳՆ սկզբունքնեն դատարան է քանակություններին: Դայասանին է փոխանցվել «հարաբերությունների կարգավորման 5 հիմնական սկզբունքները, Բարի ԱԳՆ խոսնակի ձեւակերպումն է փոխանցում բոլս 24-ը: Ըստ այդմ երկու երկներն ել դեմք է ճանաչեն միմյանց ինքնիշխանությունը եւ հրաժարվեն արածեային դահսութեան»:

Վերնագրից սկսյալ վերուշադրյալը փոխում է զիանավոր դերակատարների տեղերը՝ Զնիքը՝ Հայաստանը չի խսում իր դերը սահմանած բառաղացարնվ եւ արտնում է, որ Երկու Դահիճները՝ Աղրթեանն ու Թուրիխան սրբն իրենց բառաղացարից ցեղասպանություն եզրույթը: Մի բառ, որ անընդմեջ լսվում է այս օրերին սլավոն Երկու Եղբայրների դաստիազնում, մի բառ, որ դաժանորեն ժահարկվում, արժեզրկվում է միջազգային դասական այսամներում նաև: Ե՞ր Են սպորտելու մեր բառարանը նախ՝ մարտելու մտացածին դասկերներից, իրական դասկերը դարձնել ելակետ, արժանադասվությունն ու արդարությունը խարսխել մեր կառուցած տեսքին: Մանավանդ՝ Եր այդ տեսքը դեմուրունն է օրուն:

Մարտի 2-ից հետո Հայաստանի քանկերում շուրջ 6500 մարդ է գրանցվել. ԿԲ

Մարտի 15-ին լրագրողների հետ զրոյցի ժամանակ Հայաստանի Կենտրոնական բանկի նախագահը **Մարտին Գալստյանը** հայտարարել է, որ մարտի 2-ից հետո Հայաստանի Հանրապետության տարբեր բանկերում գրանցվել է շուրջ 6500 մարդ: Նա նշեց նաև, որ բանկերը ՈՒ բաղադրած են ինչպէս ունակալաւուրուն են օրունում:

«Բանկերը դաշտած ուսումնասիրում են իրենց նոր հաճախորդներին, որմես կանոն փորձում են հասկանալ, թե հաճախորդները «տրանզիտ» հաճախորդներ են, թե՛ նրանց սնտեսական ժահի կենսորնն այս դաիին հանդիսանում է ՀՀ-ն։ Եթե երկրորդ ասրբերակն է, այսինքն՝ հաճախորդները ներգրավվում են ՀՀ բանկային համակարգ, որովհետև իրենց սնտեսական ժահի կենսորնի փոփոխություն է տեղի ունեցել, առա որեւէ խնդիր չի առաջանալում», - ասաց Գալստյանը։

ԿԲ նախագահը չի բացառում, որ բանկը կարող է նաեւ մերժել այն հաճախորդներին, որոնք ուղղակի ցանկանու են իրենց գումարները Հայաստանի բանկային համակարգի միջոցով արտերկիր փոխանցել:

ՀՀ ոսմիկանության Ազգագրային եւ վիզաների վաշընթայան դեմ Արա Ալբայանը մարտի 14-ին «Sputnik Արմենիա» հետ պրոգրամ հայտնել էր, որ փետրվարի 24-ի «հա

Դիմանքում պահանջվության ստանալու հարցով:

ԱՆԺԵԼԱ ՍԱՐԱԿՅԱՆ

Φωτογραφία

Ֆրանսիայի փարհպան ցըանի մի գողտիկ անկյունում, իրենց առանձնատան մեջ, երկու Վար անհատականություն, երկուան էլ ծնված Հայոց ցեղաստանությունը վերաբրածների ընտանիքում՝ մշակույթի գործիչ **Տելեմակ Կավեսյանը** եւ երջուիկի **Լիս Սարյանն** արդեն կես դարից ավել աղրում են սիրո, հանդուժողականության, միջյանց անձի հանդեղ խորը հարգանքով ու դաստիարակությամբ:

Արվեստի դժվար ճանապահ անցած
այս Ներառակա զույգն ամեն լուսաբա-
ցը դիմավորում է ստեղծագործական մի-
նոր հասհեղագանակ:

1965 թ. աշխատանի թերուով Ֆրան-սիայից Բելգիա գործուղված Տելեմակ Կավեսյանն իր բնակարանում հերթական աշխատանքային ծրագիրն էր կազմում, հանկարծ հեռուստատեսությանը լուսն էր Լիս Սարյան անուն ազգանունը (բանի որ օսար Երկներում 3ԱՆ լսելիս կամ կարդալիս, անմիջապես նեզ հետաքրքրում է նրա ծագումն ու զբաղմունը, այս փաստը Տելեմակն աննասն չէր), հայացն անմիջապես ուղղելով հեռուստացույցին, ինչդեռ իննի է ասում փօւախղպում Է... Հայ գեղեցկուիհին մեր հայրենակիցներ ժողովականացնեցին «Balalayka», Պոլ Կուլակի (Paul Koulaksezian) «La tempete» երգիրի կատարմաներով ճամանակում եւ «Telé Dimanche» հեռուստամարգությին եւ օրական էր արագին ժողով:

Հաջորդ օրը Տելեմակ Կավեսյանը ճանապարհվում է Փարիզ: Եթանիկ ղատահականությամբ գնացելում հանդիդում է Փարիզի Ս. Ռուսական Ակադեմիա: Հոգհանուն է առաջարկ կատարելու համար: Հաջորդ օրը Տելեմակ Կավեսյանը ճանապարհվում է Փարիզ: Եթանիկ ղատահականությամբ գնացելում հանդիդում է Փարիզի Ս. Ռուսական Ակադեմիա:

Առաջին և յարի օգամ վաճառության մասին:

Ի իր աջապցությունը:
Ի դեմ, մրցույթի դատակազմի նախագահ, խստաղահանջ **Ուրբեր Բովեն** վեց շաբաթ տևած մրցույթում շարունակարար առաջին տեղում ընտրվել էր Լիս Սարյանին: Այս հաջողությունը մեծ ժանաչում քերեց Ալեքսանդրին: Տեսենան Կամենանին ուս-

Կամոյ «Disques Vogue»-ի հետ դայնա-
նագիր է կմուլտ 45 րոպե ժայռությամբ
սկավարակ ըստավելելու համար:

Բայց այդ, Լիս Սարյանը հանրահայտ երգչների (Pé'tula Clark, Francoise Hardy, Richard Anthony, Johnny Hallyday, Jacques Brel) խմբի հետ երկու ամիս համեմատնով շրջապայռ է Ֆրանսիական բարեկամություն:

Արդյունիւմ 1967թ. Լիս Սարյանի «On s aime» կատարմբ դաշնում է տարվա ամենալավագն երգ:

Տելեմակ Կավեսյանը դաշնալով Լիս Սարյանի դրոյլութերը՝ նրա հաճար նոր ուղի է հարթում դեմի արվեստի աշխարհ... Յանիդրում հայ համայնքի նշանակյալ դեմքերի հետ, համերգներ Փարիզում եւ Տարբեր երկրներում, աստիճանաբար գրավելով Լիս Սարյանի սիրոց, եւ որոց ժամանակը այնու այնուամենաւ են:

Այս Սարյանի համերգները, լինի «CASINO DE PARIS», «BOBINO» եւ փարիզյան այլ տրամադրում, ուր միշտ ներկա էին Շառլ Ազնավուրը, Պատրիկ Դեւեջյանը, ֆրանսիացի բաղադրական գործիչներ ու համայնքի նշանավոր դեմքեր, անցնում էին ջերմ մթնոլորտում, լեհականություն դասից մեջում, հավասարապես ին համերգներ էին ֆրանսիացիներ:

Տելեմակ Կավեսյանի Երազանց էր, որ
Լիս Սարյանը մի օր Երգի իր հայրենիքուն:
1983թ. ծագիր է ուղարկում Արտասահ-
մանյան Երկրների հետ ճշակութային կա-
ռերի հայկական ընկերություն (ԱՊԿՍ):
1984թ. գարնանը, Փարիզ-Սուսկվա- Ե-

100 լր. գումանակ, և այլ ուղարկութեան օդանավայրը, Տելենակ Կավեսանն ու Լիս Սարյանն առաջին անգամ ժամանում են իրենց այնքան հարազատ եւ այնքան հերու գօնվոր հայրենին:

Թե հնչդիսի արկածներով են տեղ հասկել ուս արաբներն ձաւապարմ նորու է

ամ, ուս աշակերտ օպալիւմ սյուք է. ինչողև Տելեմակն է ասում՝ նոր հասկացավ, թե ինչու են մարդիկ ԿՐԲ լսելիս սարսափում: Երբ օդանավակայանում ծաղկեփնջերով ջերմ դիմավորում են իրենց, սարսափն անցնում է:

Տեղավորվելով «Արմենիա» հյուրանոցում, 15 որ շարունակ սփյուռք մարդկանց հետ, մի նոր բացահայտում են անում՝ հյուրաքրոթյուն, ջերմ ժողիսներ, սիրահր հորսդր:

Տելեմակի համար անմոռաց օրեր էին. դասմում է, թե ինչպես էր ամեն անցորդի հարցնում՝ դրև հայ են, ու սիրայիր բարեւում, ուրախանում, որ բոլոր հայ են եւ իր իմացած հայերենով գրուցի բռնվում:

Եթի՞ իրեն անընիաս պարմ էր՝ Տելե-

የሰው ወንድ አልፎምታው ውስጥ ነት ተሳታፊ ከፍተኛ ነው እና የሚከተሉ ንብረቱ ከፍተኛ ነው

հայրենիքն տեսար եւ այստան հայ մարդ:

Համերգի համար մի տրցակ տոն էր գնել, որ ուժ հետ սիրավիր զրոյի բռնվի՛ հրավիրի: Այդու տոնածերը բաժանելու դասին մի ոստիկան է մոտենում ինանալու համար, թե այս արտասահմանցի մարդը ո՞վ է: Եթզ ոստիկանը մոտենում է, Տելենակը հայերենով քարեւում է ու միանգամից հարցնում՝ դրւ հայ ոստիկան ե՞ս, ուրախ եմ, որ հայ ոստիկան ել եմս: Մի տոն էլ Նվիրում է նրան: Եթզ ոստիկանը դասանջում է փաստարդեր՝ Տելենակն ասում է՝ ես հայ եմ, եկել եմ իմ հայրենին: Ինչ փաստարդուք:

Այս դրվագը Տելեմակը հաճախ է հիշում:

Հայաստանի հեռուստառադիոյի էստրադային սիմֆոնիկ նվազախմբի գլխավորությամբ՝ գեղարվեստական ղեկավար **Մելիք Սավիսակայանի** եւ նվազակցությամբ ֆրանսահայ դաշնակահար **Ֆրեդերիկ Սանուկյանի**, 15 օր շարունակ, Լիս Սարյանն իր հայրենասիրական երգացանկով զարմացրել է Անդրկաներին: Յաներգի հրաժեշտ ծրագիրը կազմելիս, ջերմ ընդունելիությունից տղավորված Լիս Սարյանը մտածում է, թե ինչուս արտահայտի հայրենիքի հանդեմ իր անսահման սերը եւ աճրող գիշեր անգիր է անում ու համերգի պարտին արտասանում ։ Թումանյանի «Ամենից լավ տրնոր» ուսմասաւերջությունը:

«Orta» ամսագիր. անմահների զնի մատենագիրը

սագրերի նաեւ գրերի տոպագրման դական չկա, սակայն այս լճացնող հոսքը եթէ փորձենի զտել՝ կմնան հատուկենա անուններ: Ահա այս հատուկենաներից է Ձեխիայի մայրավաղաց «Մայրավաղաց» հրատարակող «Orter» ամսագիրը, որը գերծ է մնում դարզունակ, կատալոգային եւ դարադ ժամանց աղահովելու շահութաբեր միտունից: Խոսել արվեստի, նոր հրատարակված արժեթավոր գրերի, խորհրդանից դաշտած հերոսական անունների մասին, մեղմ ասած, նյութաբես անխոստում բան է: Ցավալի է, բայց փաս. Հայաստանում մշակութային արժեք ներկայացնող գիրք կամ ուրեւ հրատարակություն վաճառելը նման է անաղառում չմոււկ վաճառելուն: Հենց այս դասին է, որ երեւան են գալիս Նվիրյալները, որոնք չեն տրվում կողեւը կողեւիկ կողդին դնելու բաղդանին եւ հանուն այժմեական կրակի չեն տոպագրում անարժեք. բայց տահանջա-

«Օրերի» 5-8/90/2021 համարը վստահաբար կարելի է դասել ամսագրի արժեքունակության մասին»:

Նետառարարական չխամրող թոհուոր-
հում, մենք, իհարկե, ունեն ճշգրիտ դա-
տակի դահանջ, բայց, եւ ներազարա-
կան այս ջլասված անցուղաձեռում 44-
օրյա դատերազմի հետ ներձով գրակա-
նության լրսաբանումն, անուուց, ավելի
բան կարեւոր է: Կարելի է ասել, որ բացի
ընթերցող լայն ժերմից, անսագրի այս
համարը նաև բանասերների, դատան-
քանների եւ լրագրողների հետաքրության
բացառում է, որովհետեւ խնամքով հա-
վաքված են հեղինակների գրվածներից
դատարիկներ, կենսագրական կոկիկ
բաղվածներ, լրսանկարներ, որոնց հետա-
զուառում պատրիարքական օրոք պատմանորմներն

զայլու այսուհազ գիր առանձնութեալ
միհանցանակ դետ կզան:

Դա գրականության մեջ այս վերջին
տարիներին է սկսվել մի կարելոր դասա-
կարգման փոլ՝ նախորդ դարի հիմնա-
կաններից հետո գրված գործերի թեմա-
տիկ տարանջատումն ու ըստ այդ՝ դրվա-
տումը: Մենք ումենք դատեազմական
սյումեթի ի շահ մեզ զարգացման կարիք:
Բանահյուսությունից զատ, դասական
դասմավելերից զատ, ֆիդայական ե-

ԴԱՆԻԵԼԱ ՄԱՐՑԱՆ

«Իլ միուն», Լիվուն

Կարարա: Երեմն երեւակայությունը գերազանցում է իրականությանը: Ավելի ճշգրիս՝ այս է աշխարհում ճանաչված բանակագործ, Կարարայի համար շատ քանի կազմին վկայեցն Ավետիսի մոտեցումը: Մինչեւ ներկա դատերազմի սկսվելով իր ստղծած դիցարանական վերահանաւավորմանը բանդակներից մեկը այս օրերին նա նվիրեց Ուկրաինային՝ որպես խաղաղության ուժերձ: Արվեստագետի մեկնարանությանը՝ այն ներկայացնում է Պերսեսի եւ Ստրուգայի հանդիդումը, երբ Վերջինս, Պոսեյդոնի կողմից բռնաբարվելուց հետո հիշանալով, իննեական գոհաբերում է իրեն Պերսեսին՝ ուսառական տալով գեներեց: «Սա գործողություն է՝ ընդդեմ բռնության, - ասում է Վիգենը, - այն հիշեցնում է գոհին եւ խղճի՝ չարիքը կանգնեցնելու ունակ միակ գենիի մասին: Այսդիսով, հիշեցն իրեն գոհաբերում է հանուն խաղաղության: Եվ այն նա նվիրում եմ Ուկրաինային: Արձանը կանուգի բրոնզից եւ կուղարկվի ԱՄՆ, Գերմանիա ու, հույս ունեմ, նաև՝ Ռուսաստան՝ հասկանալ աւոր համար մի ըստ ուսմեր»:

Վիգեն Ավետիսը ծնվել է Երևանում: Սովորել է Քայաստանի Գեղարվեսի ակադեմիայում, առաջ բանակազործության դիմում է ստացել Լեհաստանում: Գեղարվեսի ակադեմիայում կատարելագործվելու նոյանակով եկել է Ֆլորենցիա, որտեղ էլ ապրում է այժմ՝ առավելամեծ ստեղծելով մոնումենտալ քրնացեր եւ մարմար կարեւոր աշխատանքներ: Լինելով բանակազործության մի բանի հանրապետական նրգույթների հայրող, բանդակի միջազգային տարբեր սիմոռփությունների հիմնադիր եւ սօրեն Շուշիում (Ղարաբաղ) եւ այլու՝ նա շահագույն ճանաչում է Կարարան: Ավետիսը ստեղծագործել է Կառլո Նիկոլիի, Բարա-սիմիի «Միելանցիլոյի համբ» եւ Կարարայի բանակազործության պալմասանոցներում, որտեղ երանակա

«Ըստ-հայկական իանդիպումը իազար լարմա ուժագրում»

Ուսխալայի (Ծվեղիա) «Սիգնում. կաթոլիկ կողմնորոշում Եկեղեցու, մշակույթի Եւ հանրության վերաբերյալ» ամսագրի ճարտի համարում լույս է տեսել **Կարինե Օթերման Սարգսյանի** «Ծվեղիայի կալանա հանդիպումը հազար տարվա ընթացքում» հոդվածը։ Սա էստ-օրախոսություն է անցյալ տարի լույս տեսած «Երազներ Հայաստանի մասին. հայերը Եւ Ծվեղները հազար տարվա ընթացքում» Ծվեղերների (հերինակ՝ **ԱՅԱ ԳՐՅՈՒՄՆԵՐԱԿ**)։

Կարինե Օթերման Սարգսյանը ծնվել է Բաքվում, մանկությունն անցել է Ստեփանակերտում, այնուհետև ընտանիքով տեղափոխվել են Պյատիգորսկ, որտեղ սացել է միջնակարգ եւ բարձրագույն կրթությունը՝ մասնագիտանալով հսկաներին մեջ: Հսկաներեն է դասավանդել Պյատիգորսկի հոլմանիտար համալսարանում, որից է բարգմանիչ աշխատել է Նիկարագուայում: Դաստավելով Ծվերիայում՝ 1988 թվականից ուսեւեն եւ հսկաներեն է դասավանդել Ուփսալայի համալսարանում, ուսեւեն՝ բարգմանիչների դրոցում, Կանավոր դաշտանության կրթության Ծվեդական դաշնությունում եւ Կենտրոնական Ծվեդիայի համալսարանում: 2007-ին Ուփսալայի համալսարանում արժանացել է սլավոնական լեզուների դոկտորի կոչման: Գիտական հետարքությունները ներառում են բյուզանդական եւ սլավոնական վարժարական գրականությունը, մասնավորապես՝ սուրբ Օնոփրիինի վարդը: Կարինե Օթերման Սարգսյանը Ուփսալայի համալսարանում սուրբ Օնոփրիի վարդը:

Է մանկավարժական վաստակի համարգեթի (2009 թ.) Եւ «Գերազանց ուսուցչի» մրցանակին (2021), նաև դաշտային գեղագույն մրցանակին (2019) և այլ պարգևներուն հաջողական դաստիարակության համար (2014): Թարգմանել է Յուրի Սահակյանի բանաստեղծություններից ըստ դեռենի, որոնք լրցւ են տեսել 2012-ին Յայստանի գրողների միության հրատարակած «Արարածի ուղի տակ» ժամանակակից 22 հայ բանաստեղծներ» ըստերեական մակարդակի:

Հայ արվեստագեղ Վիզեն Ավելափիսի քանդակը՝ նվիրված Ուկրաինային

բարան Եթեանին է Ըսկել «Բարեկամության ձեռքեր» խնդակը՝ որպես խաղաղության խորհրդանշական նոր ներկայություն զարդարում է խաղաղի մի գրասայի մասին: Այս Հավանայի քայլությունը կատարվել է 20 մետրանոց բարձրությամբ հսկող մի արձանի, որը 600 տոննա մարմարաց է:

Ից կերտել են կուբացի արվեստագետ Խիլմա Սադերան և Ալդր Բուտինին Կարաբահց: Փոխարեն Երեւանը Կարաբահին ընկերութեա է մե համապատասխան որութեա:

կայացնում է «Կենաց ծառը»: Այժմ այն գտնվում է Մարինա դի Կարարայում: Այն հայկական կարմիր տուֆից ստեղծել է Ավետիքի վարդեթը՝ Արա Դարությունյանը: Կողի կողի են «Ծառը» եւ «Երկու խոյը»՝ հզորության հայկական խորհրդանիշները: (*)

Թեեւ Վկիտն Ավետիսը նաեւ մի բանի գեղանկարներ է ստեղծել Եկեղեցու համար, նա ավելի շատ իրեն բանդակագրծ է համարում: Նա արդեն յօնի դատին նվիրել է մի բանդակ՝ ի հիշատակ յայց ցեղասպանության, որը բացվելու է ապրիլի 24-ին, յօնում, իսկ դատընդունությանը մասնակի է Մարտին (Քրիստոս):

«Իմ Երկիրը՝ Հայաստանը,- հիշում
է Վիզեն Ավետիքսը,- ավելի բան 70
տարի եղել է բոլցւակների հշխա-
նության ներքին, որի ժամանակաշրջ-
ացքում աղետավի իրադարձություն-
ներ են տեղի ունեցել: Իմ հարազա-
ներից ոճաներ ախորվել են Սիրիր,
մյուսներին էլ ամխողաբար գնդա-
կահարել են՝ ջնդամենը իրենց ա-
զատաշենչության համար: Այդու-
հանդերձ, ես Երբեք ատելություն չու-
նեմ իմ մեջ»:

Իսալերենից բարզմանեց
ԱՐԾՎԻ ԲԱԽՉԻՆՅԱՆԵ

(*) Ի դեռ, Կարարայում ստեղծվել է նաև մի բանդակ՝ «Թերթ ընթերցելիս», որտեղ բանդակված է «Ազգ»ի լոգոն: Քանդակը գետեղ ված է բաղադրի գրոսայգում, հեղինակն է բանդակագործ Նորայր Կարկանյանը՝ Մարտա Բաղրամյանի արձանի հեղինակը:

13.03.2022

«Խաղաղության դրվագներ. իրավական էլեկտրոնական պահպան»

Սույն թվականի հուլիսի 9-ին սեմսեմբերի 4-ը Իսավիայի Ասրեւ Պետքարա բաղադրություն կայացալու է «Խաղաղության դրվագ» ներ. Իսավիա եւ Հայաստան» միջազգային ստուգատեսքը: Այս կազմակերպվում է Ասրիի ԵՊԵԿ Պետքարայի բաղադրային համարժեարան ների եւ Իսավիայում Հայաստան դեսպանության համագործակցությամբ: Հայաստանն է լինելու նաեւ «Խաղաղություն եւ առօրյա կյանքի դրվագներ» ցուցահանդեսը IX թողարկման զինավոր հերթական սը: Այն կազմակերպում է ժամանակակից արվեստի եւ մշակույթի «Արիա» հիմնադրամը, որն ամենաշատ ներկայացնում է մի նոր երաժշտական ժամանակակից արվեստի մշակույթը: Մարտի 15-ին Պետքարայում Հայաստանի ու Իսավիայի միջեւ դիվանագիտական հարաբերությունների հաստացման երեսնամյակի կատակցությամբ ներկայացվել է 2022 թվականի միջոցառումների ծրագիրը: Իսավիայում ՀՀ դեսպան Ծովինար Համբարձումյանի ներկայությամբ: Համեմիդանը տեղի

ունեցել նաեւ 1921-ին իսաւընեն
լոյս տեսած **Արշակ Չողանյանի** «Հա-
ժողովրդական երգեր» ժողովածու
(թարգմանիչ՝ **Դոմենիկի Չամոնի**) վկ-
րահրատարակության ընորհանրեսը: Հա-
յուր սարի անց գիրքը վերահրատարակե-
ալ է ՀՀ ԳԱԱ հայության պահպանական գործականության կողմէ:

լացի գրող, թարգմանիչ **Անտոնիա Արսենի** նախարանով։ Ընդհանուր ժամանակ սովորաբար Զուգետինա **Պիտունին** կարդացել է Նմուշներ բանաստեղը։

ՍՈՒՐԵՆ Թ. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Պատմագիտության դոկտոր

Այս օրերին, երբ համաշխարհային զանգվածային լրատվամիջոցները գերեւունությամբ են ռուս-ուկրաինական պատերազմի վրա եւ «փորձագետ»-ամենազետները հաճախ Լուգանսկի ու Դոնեցկի տեղն էլ չինանալով աս արագ ուկրաինագետ ու դուտինագետ են դարձել, հասկացա, որ լինելով լատարան անշափ դժվար է դառնում լրագրողական հոդված գրելը: Զանի որ լատարանին փաստեր են ամերածես, վավերագրեր, սակայն այդ ամենն այնուես են խառնել-խճճել, որ «ըսի-ըսավների» հիման վրա եւ առանց դրանց ճշմարտացիությունը հավաստելու, դամարանն իրեն հատուկ չափանիշերով կդժվարանագրել:

Ասված բարեհաճ էր գտնվել հայերին հանդիպ՝ վստահել դրախտը: Մարդկության դորտալարը մեր լեռնաշխարհում է կարվել, մեր նախմաց ձեռամբ: Արեփ զավակներ են: Արիացեղ: Վահագն, Անահիտ, Աստղիկ, Տիր, Սանե, Ծովինար, Սարտ, Սիհր, Արանազդ, Արա: Սակայն այն դադել-դահմանել չկարողացան ու դաժմուքեցին: Այսօր էլ շարունակում են դաժմուքել, բայց դեռ խելքի չեն եկել: Ի՞նչ է, հայր մի անգամ էլ դիմի ցեղասպանվի, որ խելքը գլուխը զա ու հասկանա, որ միայն Ռուսաստանն է՝ իր կայսերական նկրտումներով հանդերձ, մեր քննական և ռազմավարական դաշնակիցը: Ոչ թե ՆԱՏՕ-ն իր նավերով, որն այդդեմ էլ երթե անգամ չփորձեցին (եւ ոչ թե չկարողացան) բարձրանալ մեր լեռնաշխարհը: Դրա փոխարեն ՆԱՏՕ-ի անդամ Թուրքիայի բայրաքարմերը 2020-ին այս հետև ու ազա բարձրացան ու արեցին իրենց սել գործը:

Ների գալու փոխարեն, մեր ժողովուրդը հեռացել է իր կրոնից, հավասից ու ազգայինից, դեմառդեմ հայտնվել է այսօրվա դաժան իրականությանը, և փոխվել: Այն իրավիճակներից է այսօր, որի մասին գգուացնում էր Նժեթիքը: «Հայաստանը որոշ ժամանակաշրջան-ներում ավելի հայից է դարձված եղել, բան օսարից», ուստի եթե ինչի չգտնվի, եթիւ կցեղասպանվեն: Կյանքը թարռն է, մարդիկ՝ դեռասան, իսկ երբ դեռասանին պատճեն են ասլիս, անկախ դրական կերպար է, թե բացասական, դեմք է լավ խաղա, չինի համոգիչ: Երբ մեր դետության դեկապար ենք ընտրում, անկախ նա ճարդ-կային որակից ու ճաշակից, դեմք է լավ կառավարի, ամենուր եւ ամեն ինչում դաշտականի իր դետության շահը: Այնինչ Հայաստանն այսօր մի երկիր է, որի նախագահին ոչ մի հայաստանցի չի ճանաչում... ու ցավու են է, որ չի ել ուզում ճանաչի: Երեւանը մի ճայրաբարք է, որի բնակիչները չեն ճանաչում բաղադրատին, նույնիսկ անոնք չեն իհուում: Կալավանցի մի գյուղացի, որն իր տունը հյուրատուն էր դարձել, հիմա դառնում է

Սյունիի մարզետ, Սյունիի, որը Հայաստանի համար ռազմավարական նշանակության սահմանային մարզ է: Բայց չէ որ հյուրատուն ու մարզ կառավարելը բոլորովին տարբեր բաներ են: Խորենացու «Ողբի» կամ Աբովյանի «Վերայաստանի» ժամանակներ են: Ինչ անեն, ես ել Կողբացի դառնամ ու «Եղծիկանութեան» օրեն...

Նոյն կերպ՝ ավելի բան բարեհած, Բարձրալը վարվել էր ուկրանացիների հանդեմ: Նրանց սկզի էր Եվրոպայի ամենամեծ տարածքը, ընդիր բնություն, ասրատեգիական գերազանց եւ գերհօնող դիրք Սեր ծովում, չնայ Դիմեց: Զարգանալու անսահմանափակ հնարավորություններ, ազգակից սլավոնական դեռությունների հարեւանություն, առուսական էներգակիրները Եվրոպա արտահաննան լոփիսիկ գերհօնող դիրք եւ այլն եւ այլն: Երբեք ժես համեմատի Երեխ-

Առև-ուկրաինական դատավորի հարավոր հետեւանութերը

հազարամյա ղետականության դասմություն ունեցող հայի ճակատագրի հետ։ Սակայն բաղսական էլիտայի մարածմանիկ և կարությունն ու սարդմազդիկանը կործանեց այդ հրաշավի երկիրը։ Այնինչ ընդամենը մի փոքր հեռատեսություն էր ղետի, ուստի ինչ գրագիտությունն, ուստի ինչ էլեկտրոնային ընտելելու եւ եվրասիական ինտերացիայի Սոսկվայի առաջարկմերը չմերժելու համար։ Դիտում եմ Զելենսկու լացակումաց հեռավար ելույթը Եվրոպաշխամենում, Եվրոկանաց հոմնկայս եւ խորհս ծափահարությունները եւ մատածում եմ, որ մարդկային էռությունն իսկապես սահմաններ չունի։ Բայց չեն բացառում նաեւ, ավելին, դրա հոսն եմ առնում, որ հավանաբար այս համեմ դատարկ բաժաննելու գլորալ դավադրություն կա։ Ականա դասմությունից հիշեցի Լեհ-լիտվական տարածմերի չորս բաժանումները XVIII դարում։ Իսկապես լավ է ասված՝ մեռելների համար բոլորովին էլ կարեւոր չէ, իրեն դեմոկրատական երկրում կթաղվեն, թէ՞ ավորիհար...

Ոուսաստանն էլ մի լավ օրի չէ: Դա մասին է վկայում օրեւ Պուտինի ձայնափողը՝ **ՂԱՅՏԻ ԿԻՍԻՄՈՎԻ** հնչեցրած հետեւյալ ձիչ-հայտարարությունը. «Մեր սուզանավերը կարող են արձակել 500 միջուկային նարտական գլխիկ, ինչը կոչված չացնի Միացյալ Նահանգները եւ ՆԱՏՕ-ի բոլոր երկրները, այն սկզբունքով, թե մեր ինչին է դեմք աշխարհը, եթե չի լինելու Ոուսաստանը»: Եվ սա ասվեց այն դարագայում, երբ թե՛ Միացյալ Նահանգները, թե՛ ՆԱՏՕ-ն եւ թե՛ աշխարհի որեւէ այլ երկիր, անգամ ոչ դաշտունական նակարդակով, գոնե առերեւությունը նույնարդիս սպանալիի չեն հնչեցրել Ոուսաստանի հասցեին, այլ ճշշաղես հորդորել են ձեռնորդա մնալ կործանարար, ագրեսիվ հավակնություններից, երջանիկ ապրել Աշխարհի ընտանիքում՝ հարգելով եւ ընդունելով խախաղ համակեցության կանոնները:

Դրույթնը շատ ավելի լուրջ է, բայց
դասկերացնում են: Ուկրաինայի դեմ
ռուսական ազթիվայի շարունակումը
կարող է վերածվել աշխարհակրթան
հաճախարհային դաշտեազմի: Քե-
տեւարագ խնդրի հնարավորին արագ լու-
ծումից է կախված Երկրազմոնի ճակա-
սագիրը: Իսկ հնչ հնարավոր լուծումներ
կարող են լինել:

Ամենաիդեալական տարբերակը՝ Ռուսաստանի եւ Ուկրաինայի միջեւ փոխզիջումային համաձայնության կայացումն է, որը ենթադրում է Ուկրաինայի կրմից որոշակի դարտավկրությունների ստանդում՝ իր ներքին ու արտաքին ինքնիշխանության չխաթարման դայմանով (օրինակ, Ուկրաինան կարող է հրաժարվել ՆԱՏՕ-ին անդամագրվելուց, բայց այսուշընդու միանալ Եվրոպիությանը): Սակայն առավմբ նման երկուստե՞ր ընդունելի համաձայնության կայացումը

Կասկածելի է: Ուսաստանը, կարծես, թե մատիր է շարունակել եւ խորացնել առաջխաղումն մինչեւ Ուկրաինայի կադիտույացիան, որին, անկասկած, կխոչընդոտի Արեւուտիքը: Արդյունքում էսկալացիան աննախադեպ կածի: Իսկ այդուհի դայմաններում, երբ սղառված կլիմեն մեծածավալ դատերազմի կամխճան դիվանագիտական լծակները, առաջ է կգան ոչ սանդար միջոցներ կյանքի կոչելու անհարժեւություն: Մասնավորաբար, հարկ կլիմի կողմերին հասկացնել, որ մարդկային կյանքն ամենաքանին է, որ նրան իրենց խելահեղ հայտարարություններով վսանգում են ոչ միայն իրենց, այլև իրենց ընտանիքի անդամների, հարազանների, եւ առհասարակ մի ամբողջ անմեր ժողովրդի կյանքը: Քետո էլ՝ մինչեւ 500 միջուկային իրթիւնների օդ քարձանալը, Ուսաստանը կարող է դադարել գոյություն ունենալուց: Քետեաբար, կարծում եմ, որ համաշխարհային դատերազմի զսման ժիշտ միջոց կարող է լինել այս ամբողջ ողբերգության ակրներում կանգնած Ձեւենսկու եւ նրա անհեռատս թիմի հնական, կամ էլ ուղարկած դարտադրմանը հրաժարանան:

1959-61թթ. Կարիբյանից հետո Ուկրաինական ներկա ծգնաժամն ամենավտանգավորն է: Այն ոչ միայն բեւեռների բախնման հետևանք է, այլև իր մեջ մի բարդ բարունք էլեկտրաէներգիա ունի: Դրանից առաջին

Իրավիճակն իսկապես բարդ է եւ ան-

կայն ակնրեւ է, որ ուշրահնական տարածներին միջելու հարեւան դեռությունների դասնական դահնաջներն են: Այսպէս, միջնադարում լեհ-լիտվական կանխատեսվի: Առավել մեզ հաճար, անը որ մեր հարեւաններից երկուսն առնվազն մեզ բարեկամ չեն: Դժեւաբար եւս մեկ անգամ ցանկանում եմ

դեսությանը դատկանող ուլքահինական աշրածները 18-րդ դարում Լեհաստանով եւ Վարչավայով հանդերձ անցան ռուսական կայսրությանը: Իսկ Արաջին համաշխարհային դատերազմի ավարտից հետո ողջ Արևմյան Ուկրաինան մտավ նորից վերստեղծված Լեհաստանի կազմի մեջ: Ավելի ուշ՝ 1939թ. Ուկրաինող-Մոլոտով խորհրդագերնական դակում Արևմյան Ուկրաինան միավորվեց խորհրդային Ուկրաինային, որն էլ 1954թ. նվեր սահավ Դիմու: Պատերազմից հետո Ուկրաինայի կազմի մեջ մնցվեց նաև Յունգարիայից անջատված Անդրկարպատյան Ուկրաինան: Իսկ չափից ավելի իննավասահ զգացող բոլցելիկներն ել այս միութենական հանրապետության մեջ էին մնցրել հոկայածավալ ռուսաբնակ աշրածներ՝ Սալյոռուսիան: Այս ամենի արդյունքում Լեհաստանը միշտ Արևմյան Ուկրաինան եւ Արևմյան Բելոռուսիան հաճարում է իր դատմական աշրածք եւ լեհական ազգայնական շրջանակները անընդհատ թիժ են դահում Սավինի եւ Շիշլերի հանցավոր դակիքի հետեւանմերի վերացման եւ «արդարության» վերականգնման դահանջը: Այսուես որ, ռուսական իշխանությունների գործունեությունը դատմա-

ԳԵՂԱՍ ԶՅՈՒՐՈՒՄՅԱՆ

Դարձյալ զազի տուրք

Բնական գազի ՀՀ ներկրման խսդիրը, անկախ այլեւայլ գործընթացներում ծավալվող իրադարձություններից, մշտադիմ է գճնվում հայաստանյան հանրության ուժադրության կենտրոնում: Այն թթվակարանը ջեռուցելու նորատակին է ծառայում, որը ՀՀ-ում կենսական անհրաժեշտություն է, թե՛ վերանակող արդյունաբերությունում է օգտագործվում, թե՛ նոր նյութեր սահմանում է ուղղված, որդիսին է այս օրերին գերիմնիր դաշտած դաշտավայրությունը: Մանրամասների մեջ չեմ նմանի, սակայն նեւմ, որ իմ հարազատ Վանաձորի ֆիմիական գործարանում յուրաքանչյուր տարի ահոնքի բանականությունը ազուրական ու կալիումական դաշտավայրությունը էր արտադրվում, ՀՍՍՀ ներկրվող մինչեւ 7 մլրդ խորանարդ մետր գազի մի մասից, ներկայիս հազիկ 2 մլրդ խորանարդ մետրի դաշտավայրում: Այսինքն որ հեռանկարի առումով իմ մասին է հանրային ու լրագրողական հանրության հետարբերվածությունը գազի հարցում, թե՛ զնի, թե՛ ջերմատվության հետևածական:

ՀՅ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողով օրեր առաջ կատարած այցիս ընթացքում փորձեցի դարձել, թե ո՞ր լաբորատորիայի, իսկ ցանկալի է՝ ո՞ր լաբորատորիաների վերլուծություններն է հիմք հանդիսացել դաշտախանակությունների ու դաշտումների կողմից ջերմասվության ցուցանիւ հրապարակելու համար։ Նախ ասկեց ոչ թե լա-

բորատորիայի անվանում, այլ աշխատանքային օգտագործման ընթացքում կիրառվող սահմանի վրա արտահայտությունը, աղա հնարավոր է արքերակով հիշվեց Յազդանի ջերմակայանը։ Այսուհանդերձ, վերջնական արքերակ ընթացքում հարցը գրավոր ներկայացնելը, որը հիմքարական ու դատարարական ընդունեցի։ Կաճելի էր օրեր անց Շօնկ-ից դատասխան ստանալը, որը չեն դնի՞ բովանդակության արումով։ Ծանոթացելի հայություն

«Բնական գաղի ջերմատվության առնչությամբ Ձեր բարձրացրած հարցերի վերաբերյալ ՀՀ հանրային ծառայությունը ներք կարգավորող հանձնաժողովը հայտնում է հետեւյալը.

1. ՈՂ-ից ՀՅ Անելիրվող բնական գազի ցերմասվուրյունը հաստառում է «Սամդարտացման եւ չափագիտության ազգային մարմին» ՓԲԸ-ը՝ ՀՅ Էկոնոմիկայի նախարարության «Չափաստագրման ազգային մարմին» ՊՈԱԿ-ի կողմից:

հավատարմագրված «Գազմերու Արմենիա»ՓԲԸ-ի փորձարկնան լարուառությունը փորձագիտական հետազոտության հիմնան վրա՝ ամենօրյա ռեժիմով։

2. Համաձնաժողովի 01.03.2022թ. որում
մասը հաստաված ստառողներին վա-
ճարվող բնական զագի սակագներ

գալու բարձր բազմությունը կազմում է մասնակի գույքի շերմատվությունից կախված փողոք պահպան է առաջարկվում եւ կյանելու կայուն, իսկ սակագների հաւաքարկությունը մերարված ներկրվող բնական գազի շերմատվության արժեքի տատանումների դեմքում «Գազգործ Արմենիա» ՓԲԸ ում առաջացած լրացուցիչ վճանները կամ օգուտները սակագների հաջորդ վերաբերյալ տաճանակ կապելացվելու կամ կնքագեցվեն ընկերության անհրաժեշտության՝ իրենց ազդեցությունը ունենալով հաջորդ սակագների վրա ՝ անադարձական դրույքն ամրագրվել բնական գազի սակագները սահմանող հանձնաժողովի 01.03.2022թ. 83-ն որումամբ»:

Ինչո՞ւ հարկ համարեցին ներկայաց
նել ՔԾԿ-ի հանձնաժողովի անդամ Կ
Սարգսյանի սույն դատախանը: Նախ
ընդգծելու, որ ՀՀ տարած ներկայող գաղ
պի գին-ջերմատվություն խնդրում, մեղմ
որակեան, բացակայում է հայատանյան
որեւէ կառույց, որը հարկ է որ ներկայաց
ներ ՀՀ հայրուր հազարավոր ստառողներ
ին ու սմեսավաներին: Թե ինչով է դայ
նանավորված ննան դիրքավորումը, ա
ռավաճ ոժմար է որեւէ ենթադրություն ա

նել, թեև միանալու կարող եմ դա-
դել, որ ՀՀ-ում կան թե գիտա-մասնագի-
տական հաստատվություններ, թե համա-
լարախիսան կադրային ներուժ, ովքեր ի
զորու են լրիծել ընդամենը մի բանի տար-
ից բաղկացած գազը մասնատելու-ա-
դա միավորելու խնդիր, որն է՝ ջերմա-
վության սահմանումն ու զմի հաստա-
տումը: Այստեղ մտորումներ են ծագում
նաեւ, որոնի կարող են մշահոգություն-
ների հանգեցնել ներկրվող բնական գա-
զի ջերմավության արժեքի տատանու-
ների դեմքում «Գազմրու Արմենիա»-ում
առաջացող լրացուցիչ վճասները կամ
օգուտները սակագների հաջորդ վերա-
նայման ժամանակ սնօրինելու հար-
ցում: Դազորդ սակագնային վերանայու-
մը կարող է տարիներ անց լինեն, որոնց
ընթացքում կողմերից յուրաքանչյուրը
կարող է զգալի ֆինանսական միջոցնե-
րի խնդիր ունենալ, որոնք թերեւ հաղթա-
խեն կամ կուրուսակարգ կուտան:

հարելն իսկ խնդրահարույց կդառնա:

Աղրիի 1-ից 73 ՏԾԿ-ի Աերկրվող
գազի շերմատվության ու զնի հետ կապ-
ված որոշումը ուժի մեջ է մտնում: Ար-
դյո՞ք այն լավագույնն է արտահայտում
շահառու կողմների՝ 73 գազ սպառող-
ների եւ «Գազգրն Արմենիա»-ի հետա-
րրությունների օջանակը: Յարց՝ որը
կարող է թե՛ ըստ որոշ համգամանների
Աերկայացնել, թե՛ օդում կախված հա-
մարել:

Արարատ:

15.03.2022 p.

**Թուրքիայում 2023թ. սպասվում է
անօրաչու կորֆանից արագին թրիչը**

2023թ, Թուրքիայում ծրագրում են «Baykar savunma» ընկերության կողմից նախագծվող անօդաչու կործանիչ առաջին թրիչըն իրականացնել: Ընկերության սօրեն Աթլոն Բայրաքթարն օրեր խստել է անօդաչու կործանիչ մասին՝ նշելով դրա մի բանի առանձնահատկություններ:

Թուրքիայի Գերգեհի համալսարանի ուսանողների հետ հանդիպման ժամանակ Բարեգործության համար առաջարկված է համագործակցությունը:

րը հայտնաբերել է, որ նոր «Bayraktar TB3» հարվածային անօդաչու թռչող սարտերը (ԱԹՍ) և անօդաչու կործանիչ-ները հեղափոխություն են անելու ռազմական դաշնության մեջ՝ դա համեմատելով 44-օրյա դաշտավայրում «Բայրաֆթար TB2» ԱԹՍ-ների դերի հետ, որոնք ըստ իրենց բեկումնային ազդեցություն են ունենալու արգախյան վերջին դաշտավայրում:

Հիշեցնենք, որ Արցախյան երկրորդ դատավազի թուրք-ադրբեյջանական տանդենը կիրառեց մեծ բանակով «Բայրաթար» ածովաչու թռչող հետախուզական-հարկվածային սարքեր, որոնցից 10 հատը, ըստ մեր դատավանական գերատեսչության, խփվել է հայկական զինուժի կողմից: Այսօր էլ նույն սարքերը կիրառվում են Ուկրաինայում՝ քրասական ռամակի ռեմ:

Հայերժ իսով. Գեղրզ Ասաւրյան

Գեւորգ Ասարյանը Ռուսաստանի Դաշնությունից իմբնական եկավ ՀՀ Զինված Ուժերում ծառայելու: Աղա սկսվեց հայկական անվերջանայի դատրազմներից մեկը՝ իր դաժանությամբ անօրինակը՝ 44-օրյան: Գնդացրող Գեւորգը կրվեց, նա կրակների մեջ էր, փոփշների ու հողմների դժույքի մեջ էր, արկերի ու արյան սարավի մեջ էր. նա բռնկված էր ռազմական տենդով: Մրցախում ամեն օրը վակումային ծանրությամբ էր ձկվում ու անցնում... Եվ Գեւորգը ընկապ կռվի սահմանկեցնող բոցերում: Ընկապ, որ հոդին ավելի մոտենա, ընկապ, բանջի երկին բռչելու հաճար մի հարճար կոնյե էր դես, ընկապ հենց նա՛, որովհետև իր ձականին արմենուհի կնիքը ավելի վառ էր, բայց մերու

...Orter են թերթվում, դաշնում ամիսներ, տարիներ եւ կյանքի ավազը լեռնանում է՝ իր տակ բողնելով չսառչող հիշողություններ։ Գելորգի Վարդը, դպյական ու կրիվը, կրած խաչը մի անքողջ վերի սյուժե է, որ դեմք է ամենին մեր մտադպակերում ունենամք, բանզի իմացյալ մահի դեմ ելնողը հերոսության միակ աղացույցն է, որը հասու չէ մեզ։ Դա Գելորգի դեմ ընթրյալների ճամփան է՝ Գելորգի, որի երակներով, վսահ են, արյուն չէ, այլ ամիսն ամիս է երև։

ասես ապիշ է հոսնել...

Կեցցե ուղիղ, Գեւորգ Ասարյան, կեց-
ցե Նվիրումն, դայքարդ, անձնուաց ա-
վումը։ Հավերժ փառք եւ գլխահակ հա-
ստաց քայլութօն։ Խորոշեց ու արագեց

թրիչք ես, հուսալի երազ ես ու երգ: Երազ
ես, որ դիմի թրթռա ամենին ընլութեան
իսկ ապրած կյանքը, որդես նվիրում
իսկական օրինակ, սերունդները դիմու-
հիշեն, օրինեն, երգեն ու տարվեն ու ո-
գով: Այս է ամբողջը. ամեն ինչ կանցնի
կզնա, բայց ամուսնու բորբոք կրակի դե-
և կապում է նիստ:

Դ.Գ. Գեւորգ Դրաջի Ասարյանը հետմահու դարձեաթրվել է ԱՅ «Մարտական խաչ Երկրորդ ասիհճանի» մեջալով, ՀՀ «Մարտական խաչ Երկրորդ ասիհճանի» մեջալով, «Մարտական Ծառայության» մեջալով: Համեմք Փարզ. մեր կողմին ապ-

11, 2001-2002-2003

